

TATARERNA

Sex miljoner människor
i Europa utan Bibel

Bild: Vasiljkatedralen i Moskva som byggdes till minne av att den ryske tsaren Ivan den Förskräcklige besegrade tatarerna 1552.

Tatarerna är sunnimuslimer

SEX MILJONER MÄNNISKOR I EUROPA UTAN BIBEL

Tatarerna är efter ryssarna den näst största folkgruppen i den Ryska Federationen. De är ett turkfolk på ca 6 miljoner människor – större än Danmarks, Norges eller Finlands befolkning. Endast en fjärdedel av tatarerna bor i Tatarstan, som är en delrepublik i den Ryska Federationen. Övriga är kringspredda i andra delar av federationen och i de forna sovjetiska delrepublikerna.

Tatarerna blev tvångsdöpta

Tatarerna besegrades av den ryske tsaren Ivan den Förskräcklige 1552. Den berömda Vasilijkatedralen i Moskva byggdes till minne av detta.

Tsar Ivan såg sig själv som missionär för den kristna tron. Det berättas att han lät halshugga tatariska adelsmän, allt medan kyrkklockorna dånade och fängslade tatariska kvinnor blev tvångsdöpta. Resultatet blev att det tatariska ordet för *att döpa* har fått betydelsen *att förbanna*.

Tatarerna är sunnimuslimer. Omkring 300.000 hör till den ortodoxa kyrkan och betraktar sig själva som ett eget folk, härstammande från en turkisk stam som anammade kristendomen redan på 500-talet och betecknas med det etniska namnet *krjasjeny*, dvs. *de kristnade*.

En tatarisk man gläds åt *Injil*, Nya Testamentet

Det första Nya Testamentet ämnat för tatarer trycktes 1820 av det Skotska missionssällskapet. Därefter kom British and Foreign Bible Society år 1880 med en reviderad utgåva. Båda dessa utgåvor trycktes med arabisk skrift. Fr. o. m. mitten av 1800-talet började den Ryska ortodoxa kyrkan publicera enstaka bibelöversättningar på tatariska. De baserades på Kazan-dialekten – som även idag utgör grunden för det skrivna tatariska språket – och trycktes med kyrillisk skrift. Man lyckades trycka Predikaren, Psaltaren, de fyra evangelierna och Apostlagärningarna. Efter närmare 60 år utan någon bibeltryckning återupptog så IFB bibeltryckning på tatariska, först med en omtryckning av de fyra evangelierna, Apostlagärningarna och Psaltaren i ett band (1973) – och därefter började man arbetet på en ny, modern översättning av hela Bibeln till tatariska.

Var hittade man översättare under kalla kriget?

Först kom vi i kontakt med en duktig och bildad tatar, en radioreporter vid namn Garip Sultan på Radio Liberty i München. De sände även nyheter på tatariska. Garip lovade mycket men gjorde tyvärr ingenting. Tydligt var han överbelastad med arbete. Bättre gick det då med Enver Galim, en samvetsgrann och bildad tatar som hade gott om tid; han levde ensam med sin hund i en lägenhet på Barclay Avenue i New Yorks stadsdel Flushing. Han översatte hela Nya Testamentet och 29 böcker av Gamla Testamentet. Återstod då att översätta från 5 Mosebok till 2 Krönikebok. Hans arbete avbröts i början av 1988 då han hastigt avled.

I perestrojkans spår bildas en ny översättningsgrupp

Av Galims översättningar tryckte IFB 1985 de fyra evangelierna och Apostlagärningarna. Några år senare, i början av 1990 talet, etablerade IFB en filial i Moskva, vilken så småningom i *perestrojkans* spår organiserade fortsättning av IFBs översättning i

Arbete med översättningen

IFBs grundare Borislav Arapovic tillsammans med dr Gustav Burbiel, en tysk lingvist som behärskade ett tjugotal språk. Han hjälpte IFB att kontrollera översatta texter på en rad språk, bl. a. tatariska. Han har dessutom skrivit en omfattande grammatik för tatariska.

Kazan, dvs. i själva huvudstaden av Tatarstan. År 2001 tryckte IFB Nya Testamentet i 25000 ex.

”Det var en stor utmaning för oss att hitta det rätta sättet att uttrycka saker som inte är typiska för vår kultur”, berättar en av översättarna. ”Orden vi nu har valt gör det uppenbart för varje tatarisk läsare att *Kristus* betyder

Messias och inte alls utgör namnet på *den ryska Guden* och att *dop* betyder *att sänka i vatten* och inte alls är den svordom som det ryska ordet har blivit i modern tatariska”.

”Jag har goda vänner”, fortsätter översättaren, ”som växt upp i en ateistisk kultur, men nu när de är äldre har de blivithängivna muslimer. Jag var

Aljanora, en tatarisk sångerska, som även besökt Sverige

först rädd för att presentera mina bibelöversättningar för dem. En muslim blir oren om han så bara tar en kristen bok i sina händer. Men eftersom de var goda vänner till mig och min vilja att dela Evangeliet med dem var så stor gjorde jag det mycket försiktigt. Kan du föreställa dig hur häpen jag blev när de tog emot översättningen som en dyrbar gåva? De sade: 'Men är det inte en helig skrift även för oss muslimer?' Och nu läser de texterna regelbundet med stort intresse".

Hela Bibeln på tatariska är planerad att tryckas i slutet av 2015. Snart är tatarerna inte längre Europas största folk utan Bibel! Stöd tryckningen med din gåva till månadens projekt!

Månadens projekt

Tatarerna fick Nya Testamentet 2007. Hela Bibeln på tatariska är planerad att tryckas i slutet av 2015. Stöd tryckningen med din gåva till månadens projekt!

 Följ oss på Facebook

VICTOR SMADJA IN MEMORIAM

1935–2014

Grundaren av det första kristna tryckeriet utanför Jerusalem i Israel fick hembud på juldagen. Han arbetade in i det sista på sitt tryckeri.

Victor var en tunisisk jude som vid 21 års ålder invandrade till Israel 1956. År 1969 grundade han det första messianska förlaget och senare även tryckeri. Där trycktes Biblar och kristna böcker på hebreiska och arabiska.

Victor visade stort intresse för Institutets arbete. På 1970- och 1980-talen satte och tryckte IFB där en del av sina översättningar på olika språk i dåvarande Sovjetunionen.

En av Victors bästa arbetare var en ung beduin som bodde med sin familj utanför Jerusalem i ett tält på en bergssluttning. Han satte våra översättningar med det kyrilliska

alfabetet som han inte kunde läsa och han gjorde det bra! Nu har Victors son Elie tagit över verksamheten.

Vi tackar Gud för Victor och lyser frid över hans minne.

Institutet för Bibelöversättning

Box 20100, 104 60 Stockholm
Tel. 08-722 23 40, Fax 08-722 23 45
e-post info@IBTnet.org
Bankgiro 148-3189

Raamatunkäännösinstituutti

Pl. 272, FI-00531 Helsinki, Finland
Tel. 09-774 43 50, Fax 09-739 795
e-post info.fin@IBTnet.org
Nordea Finland 206518-17911

IFB Nyheter

är gratis
och utkommer 11 gånger per år
Ansvarig utgivare: Branislav Kalcevic
Tryck: Skilltryck AB, Skillingaryd